

Beslut

**efter granskning av elevers tillgång till läroböcker och
andra läromedel i grundskolan vid Almaskolan i
Västerås kommun med Stiftelsen Almaskolan som
huvudman**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en granskning på Almaskolan avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i grundskolan.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se Bilaga 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Almaskolan i Västerås kommun i låg utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Använd läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang i undervisningen och progression i elevernas lärande.
- Ge eleverna möjlighet att använda läroböcker även utanför undervisningstid.
- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.
- Ge lärarna förutsättningar att samarbeta kring valen av ändamålsenliga läroböcker eller andra läromedel utifrån didaktiska överväganden och elevernas behov.
- Skapa förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.
- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vidta vid behov åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 3 augusti 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas. Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer (dnr SI 2025:10154) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Bedömningsområden
Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel. • Sammanhang, progression och ämnesintresse • Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen • Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov • Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid
Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. • Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel • Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel • Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel • Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Skolinspektionen bedömer att Almaskolan årskurs 1-9 i Västerås kommun i låg utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, observationer av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att läroböcker och andra läromedel endast delvis används för att skapa sammanhang och överblick över de ämnen och moment som eleverna läser. Vidare finns till viss del ett medvetet arbete gällande läroböcker och andra läromedel som möjliggör progression i elevernas lärande samt bidrar till att eleverna vill lära sig mer.

Av samtliga intervjuer och dokument som begärts in från huvudmannen framgår att användningen av läroböcker och andra läromedel på skolan ser väldigt olika ut beroende på stadium men även beroende på undervisande lärare och ämne. De läroböcker och andra läromedel som finns är överlag aktuella och relevanta, men utgör bara delvis stommen i undervisningen och då framförallt i årskurs 7–9. Av intervjuer med lärare och rektorn på skolenheten framgår att läroböcker endast delvis används på ett strukturerat sätt för att skapa sammanhang och progression i olika ämnen. Exempelvis är det bara i ämnet matematik som det finns en stadieövergripande, gemensam tanke kring de läromedel som används, bland annat utifrån möjligheten till nivåanpassning. Det framgår också av intervjuer att lärare på skolan har olika syn på användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen och att det finns lärare som föredrar att inte använda läromedel i vissa ämnen. Dessa lärare använder istället olika lärverktyg och skapar eget material, vilket kan medföra att det är svårt för eleverna att överblicka kunskapsinnehållet i ämnet. I intervjuer med rektorn och lärare framgår att det finns lärarhandledningar att tillgå i många ämnen och årskurser och att dessa är ett stöd för lärare att planera och genomföra undervisningen.

I årskurs 7–9 använder de flesta lärare läroböcker eller andra läromedel som utgångspunkt i undervisningen förutom i biologi och fysik där lärare istället använder eget material och andra lärverktyg. Lärare och elever uppger att läroboken tillsammans med lärarens undervisning ger en överblick av ämnets innehåll och skapar sammanhang för eleverna. Elever i årskurs 7–9 beskriver i intervju att de använder läroböckerna och andra läromedel nästan varje dag i de ämnen där det finns. Dock finns inte tillgång till läroböcker och andra läromedel på samma sätt i årskurs 1–6 vilket medför att läroböcker inte kan användas som ett stöd för lärare att skapa sammanhang och progression. I årskurs 1–3 använder eleverna läroböcker i svenska och matematik liksom även i engelska i årskurs 1, men inte i övriga ämnen, där endast läraren har tillgång till lärobok eller andra läromedel. I årskurs 4–6 använder eleverna läroböcker i matematik, engelska och moderna språk. I ämnet svenska används en lärobok för årskurs 4–5 som dock inte täcker hela det centrala innehållet. Det finns inget motsvarande läromedel i årskurs 6. Eleverna använder inte läroböcker i samhälls- eller naturorienterande ämnen, förutom i geografi

där det finns en klassuppsättning. Inte heller i ämnet teknik i årskurserna 1-6 använder eleverna läroböcker.

Lärare på skolan använder läroboken och andra läromedel som en del av undervisningen för att väcka elevernas intresse och för att bidra till ökad förståelse för ämnet, i de ämnen där läromedel finns. Lärare och elever i årskurs 7-9 beskriver i intervjuer några läroböcker och andra läromedel som tilltalar eleverna och är intressanta, exempelvis att läromedlen är verklighetsnära, engagerande, har en enkel struktur och olika svårighetsgrad. Lärarna använder till viss del läromedel och metoder i undervisningen utifrån elevernas läsförmåga. I intervjuerna med lärare och rektorn framkommer att kartläggningar av elevernas läsförmåga görs från årskurs 4 och att eleverna behöver träna mer på läsförståelse framöver. Rektorn berättar att det inte finns ett gemensamt och systematiskt arbete med lästräning i alla ämnen och att insatserna blir upp till enskilda lärare. Utöver det framgår av intervju med rektorn att det inte finns några tydliga skillnader mellan flickors och pojkars resultat vad gäller läsförmåga. Resultaten från kartläggningar av läsförmåga har inte relaterats till tillgången eller användningen av läroböcker och läromedel.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärarna ger ändamålsenliga instruktioner till eleverna hur de ska använda läroboken eller andra läromedel på lektionen men också för att få överblick över läromedlet.

Av intervjuer med lärare i årskurs 7-9 framgår att lärarna lägger tid på att berätta för eleverna hur de ska använda läroböcker och andra läromedel. I exempelvis ämnet matematik visar läraren lärobokens struktur och innehåll för eleverna, att bokens olika delar bygger på varandra och att det finns en progression. Lärare berättar att de är tydliga med att instruera eleverna i användningen av det digitala läromedlet i svenska och samhällsorienterande ämnen. Lärare visar innehåll och mål för olika avsnitt, läromedlets uppbyggnad och de anpassningar som finns. Elever i årskurs 7-9 beskriver att de har tränats i hur läroböcker och andra läromedel ska användas, och att instruktioner ges kontinuerligt av lärare både muntligt och via den digitala plattformen. Även i årskurs 1-6 ger lärarna ändamålsenliga instruktioner till eleverna kring användningen av läroböcker, när dessa används. I intervjuer med lärare framkommer att de tillsammans med eleverna tittar på bokens fram- och baksida, innehåll, går igenom illustrationer, återkommande karaktärer och begrepp. Genom introduktioner och sammanfattningar får eleverna en överblick över lärobokens innehåll och lärandet som sker.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov, i de ämnen som läromedel finns.

I intervjuer med rektorn och lärare framgår att elever i årskurs 1–6 inte använder läroböcker i alla ämnen men att lärarna arbetar för att anpassa undervisningen till elevers olika behov. Andra, digitala läromedel används som anpassning till elever med det behovet. I de ämnen eleverna har tillgång till läroböcker så finns nivåanpassade böcker som erbjuder både enklare och mer fördjupande innehåll i svenska och matematik. I årskurs 7–9 används läroböcker eller andra läromedel i de flesta ämnen och lärare uppger att vissa läroböcker, såsom i matematik, är anpassade efter elevers olika behov. I de ämnen där läroböckerna inte är nivåanpassade så anpassar lärarna själva läroböckerna eller kompletterar med andra läromedel eller lärverktyg både för elever i behov av stöd och för de elever som behöver utmaningar. I årskurs 7–9 kan elever i behov av stöd i exempelvis svenska och samhällsorienterande ämnen få anpassningar så som mer lättläst text eller möjlighet att lyssna på texter. Lärare uppger att lärarhandledningar ger bra stöd i undervisningen, bland annat med förslag på uppgifter på olika nivåer så att läraren kan anpassa undervisningen efter elevgruppens behov. Elever i årskurs 7–9 beskriver i intervju att lärarna använder läroböcker och andra läromedel på ett varierat sätt och att de får arbeta både självständigt och tillsammans med andra. Elever uppger att lärare visar olika nivåanpassningar som finns i läroböcker och läromedel och anpassar undervisningen efter elevers behov.

Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att eleverna delvis har tillgång till läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid.

I intervju med rektorn, lärare och elever framkommer det att eleverna kan använda läroböcker och andra läromedel under studiestöd tid flera dagar i veckan och att lärare uppmuntrar elever att gå dit för att arbeta med uppgifter eller läsa på inför prov. Eleverna får även ta med läroböcker hem vid behov och eleverna i årskurs 7–9 kan arbeta hemifrån med andra läromedel via dator. Dock har inte elever tillgång till läroböcker eller andra läromedel i samtliga ämnen och årskurser vilket kan försvåra deras möjlighet till repetition och fördjupning i ämnet. I årskurs 4–6 finns exempelvis inte läroböcker i alla årskurser i svenska och samhälls- och naturorienterande ämnen och inte heller i biologi och fysik på högstadiet.

Av elev- och lärarintervjuer framgår att eleverna får instruktioner från lärarna hur de ska använda läroböcker och andra läromedel i de ämnen där de används, i samband med exempelvis läxläsning eller för att läsa på inför prov.

Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn endast delvis leder och samordnar arbetet med att se till att alla elever får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.

Rektorn uppger i intervju att tillgången till läroböcker och andra läromedel på skolenheten har ökat de senaste åren, bland annat utifrån att efterfrågan från lärare blivit tydligare och att statsbidragen underlättar inköp. Det har tidigare, utifrån skolans pedagogiska inriktning, funnits en kultur av att inte alltid använda läromedel, men rektorn uppger att hen arbetar för att öka tillgången till läromedel då dessa har betydelse för undervisningens kvalitet. Av Skolinspektionens observation, av intervjuer liksom av dokument som begärts in från huvudmannen framgår att eleverna i dagsläget inte har tillgång till läroböcker eller andra läromedel i flera ämnen och årskurser. Det gäller exempelvis i svenska i årskurs 6, i samhälls- och naturorienterande ämnen i årskurs 1–6 samt i biologi och fysik på högstadiet. Det framgår också av granskningen att det saknas lärarhandledning i några ämnen och årskurser, exempelvis i svenska i årskurs 3.

I inskickat underlag som begärts in från huvudmannen liksom lärar- och rektorsintervjun framkommer att rektorn nyligen har gjort en inventering av befintliga läroböcker och andra läromedel i alla årskurser och ämnen. Rektorn uppger att inventeringen syftar till att skapa en mer enhetlig hållning kring läroböcker och andra läromedel på skolan, då det inte finns några skolövergripande strategier för läromedel. Rektorn beskriver exempelvis att det är stora skillnader för eleverna vad gäller både tillgången till och användningen av läromedel beroende på vilken lärare de har och att det i ämnet svenska finns särskilt stora utmaningar. Även av lärarintervjuer framgår att skolan inte har en enhetlighet och gemensamma målsättningar för tillgången till läroböcker och andra läromedel.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn i viss utsträckning tar ansvar för att ge lärarna möjlighet att samarbeta kring didaktiska val för att kunna välja ändamålsenliga läroböcker eller andra läromedel.

Rektorn uppger att det inte finns något strukturerat arbete på skolan för val av läroböcker och andra läromedel, även om lärarna träffas stadiervis och diskuterar läromedel både informellt i mötesforum under terminen liksom i slutet av terminen. Det framgår att rektorn inte har prioriterat organisatoriska förutsättningar som främjar samarbete och gemensamma didaktiska val mellan lärare och mellan stadier vid val av läromedel. Exempelvis beskriver rektorn att det inte finns en gemensam tanke eller tydlig progression kring läromedel i samhälls- och naturorienterande ämnen och svenska. Även av lärarintervjuer framgår att det överlag inte finns en samsyn kring val av läroböcker och andra läromedel på skolan och att didaktiska överväganden inte alltid utgår från elevernas behov. Exempelvis uppger lärare att de föredrar olika läromedel utifrån att de är olika som lärare och att de har stor möjlighet att göra individuella val av läroböcker och andra läromedel som används. Det framgår att en del lärare undervisar med stöd av läroböcker eller digitala läromedel medan några lärare undervisar i ämnen helt utan lärobok eller annat läromedel.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn inte skapar tillräckliga förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete gällande användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov.

I rektorsintervjun framkommer att rektorn har initierat ett arbete för att stärka likvärdigheten inom skolan gällande lärarnas användning av läroböcker och andra läromedel genom den läromedelsinventering som nyligen gjordes. Rektorn planerar att utifrån inventeringen arbeta för mer enhetlighet på skolenheten. Lärare och rektorn beskriver i intervju att det inte finns ett gemensamt arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel på skolan, även om mer informella diskussioner sker mellan lärare både stadiervis och ämnesvis. Även rektorn för dialog med lärare kring läromedel och ber dem exempelvis motivera val av läromedelsinköp. Rektorn ser att läroböcker och andra läromedel har stor betydelse ur ett kvalitetsperspektiv då dessa säkerställer att lärarna arbetar i enlighet med centralt innehåll och läroplanen. Av både lärar- och rektorsintervjun framgår dock att rektorn inte på ett tydligt sätt lett arbetet kring användningen av läroböcker och andra läromedel som ett verktyg för att stärka likvärdigheten och kvaliteten i undervisningen. Exempelvis har rektorn inte sett till att systematiska diskussioner förs i kollegiet kring läromedel. Vidare använder lärarna i årskurs 1–6 inte digitala läromedel medan lärarna i årskurs 7–9 använder detta i mycket stor utsträckning, något som kan medföra en stor omställning för eleverna i stadieövergången. I intervjuer med rektorn och lärare framkommer att det

sker diskussioner kring läroböcker och läromedel på möten, men inga strukturerade gemensamma samtal med syfte att diskutera exempelvis läromedels progression eller skolgemensamma synsätt i olika ämnen.

Av intervjuer med lärare och rektorn framgår att det inte finns något samlat arbete för att stärka elevernas läsförståelse i olika ämnen. Rektorn uppger att det saknas ett systematiskt arbete på skolan och att insatserna som görs därmed blir beroende av enskilda lärare. Det framgår av granskningen att rektorn prioriterar lästräning högt men ännu inte har haft fokus på att leda lärarnas arbete med att utveckla elevernas läsförmåga.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn inte organiserar någon systematisk utvärdering av tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt hur dessa fungerar i förhållande till elevers utveckling mot målen.

I intervjuer med rektorn och lärare framkommer att tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel diskuteras ibland i mötesforum för lärare på skolan. Exempelvis har diskussioner förts i kollegiet kring fördelar och nackdelar med läroböcker och andra, digitala läromedel. Rektorn för också dialog med lärarna inför inköp av läromedel och inför kommande läsår om hur läromedlen stödjer undervisningen. Vidare har rektorn nyligen gjort en inventering av läroböcker och andra läromedel på skolan som syftar till att skapa en mer enhetlig hållning kring dessa. Dock beskriver rektorn och lärare att de diskussioner och dialoger som förts på skolan är informella och inte tydligt organiserade eller strukturerade. Ingen systematisk uppföljning har heller skett utifrån resultaten av dessa diskussioner och rektorn har ännu inte använt resultaten av diskussionerna i det systematiska kvalitetsarbetet för skolan. Rektorn avser framöver att utifrån den inventering av läroböcker och andra läromedel som gjorts arbeta mer systematiskt med läromedelsfrågor tillsammans med lärarna.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 1

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Använd läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang i undervisningen och progression i elevernas lärande.

Av läroplanen framgår att rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning samt att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹ Av läroplanen framgår vidare att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Eleven ska successivt få fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar samt få möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang.²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att den begränsade tillgången till läroböcker och avsaknaden av en genomtänkt struktur för användningen av läromedel riskerar att göra det svårt för eleverna att få en tydlig överblick och progression i sin kunskapsutveckling. En del av undervisningen på skolan bygger på lärarnas eget material vilket kan leda till variation i kvaliteten i undervisningen och mindre systematik i lärarnas arbete. Dessutom används läroböcker och andra läromedel i begränsad utsträckning, framförallt på låg- och mellanstadiet, vilket gör att eleverna inte får möjlighet att arbeta med dessa på ett sätt som stimulerar deras intresse och förståelse för ämnet. På lång sikt kan detta påverka både elevernas studiemotivation och resultat.

Genom att använda läromedel och tillhörande lärarhandledningar kan dessa stödja lärandet på olika sätt. Bland annat kan ändamålsenliga läromedel skapa sammanhang och ge en överblick och på så sätt främja lärandet. Lärarna kan med hjälp av lärarhandledningar planera en undervisning som ger eleverna sammanhang och överblick. Eleverna kan genom läromedel få successivt alltmer utmanande uppgifter och texter vilket gynnar deras kunskapsutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna använder läroböcker och andra läromedel samt att lärare medvetet arbetar med texterna i dessa läromedel för att ge eleverna sammanhang och struktur. Ett sådant arbete kan bidra till elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer. Rektorn kan också se till att lärare får tillgång till lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god

¹ Lgr 22, avsnitt 2.8, Rektorns ansvar.

² Lgr22, avsnitt 2.2, Kunskaper Riktlinjer.

kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.³

Utvecklingsområde 2

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Ge eleverna möjlighet att använda läroböcker även utanför undervisningstid.

Av skollagen framgår att eleverna utan kostnad ska ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁴ Av läroplanen framgår att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål och får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang.⁵ Av förarbetena framgår att formuleringen att eleverna ska "ha tillgång till" de läroböcker som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål innebär att eleverna till exempel ska få möjlighet att ta med läroböckerna hem så att eleverna kan repetera, läsa på och gå tillbaka till det som läraren belyst i undervisningen och på så sätt fördjupa och befästa sina kunskaper.⁶

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna endast till viss del kan använda läroböcker utanför lektionstid, eftersom läroböcker och andra läromedel inte finns i alla ämnen och årskurser. Det kan försvåra deras möjligheter till fördjupning, repetition och förberedelse samt för läxläsning.

Genom att öka tillgången till och främja användningen av läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid kan elever ges bättre möjligheter att utveckla sin förståelse och självständigt befästa kunskaper.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att eleverna har tillgång till de läroböcker och andra läromedel som behövs för en god

³ [Strukturerad undervisning - en modell i sex steg - Skolverket](#) hämtad 2026-01-14.

⁴ 10 kap. 10 § skollagen (2010:800).

⁵ Lgr22 avsnitt 2.2 Kunskaper.

⁶ Prop. 2023/24:21 s. 46.

kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål även utanför undervisningstid. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.⁷

Utvecklingsområde 3

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Av läroplanen framgår att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁸

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna inte har tillgång till läroböcker i flera ämnen och årskurser. Det saknas också lärarhandledningar i några ämnen. Detta kan försvåra för lärares undervisning och påverkar även möjligheten för eleverna att använda läroböcker utanför lektionstid. Vidare framgår det att rektorn i liten utsträckning styr och leder arbetet med elevernas tillgång till relevanta och aktuella läroböcker i undervisningen. Rektorn har inte heller sett till att det finns någon enhetlighet och målsättningar för tillgången till relevanta läroböcker.

Genom att öka tillgången till läroböcker ger det elever en grundläggande utgångspunkt för undervisningen, oavsett tidigare kunskaper vilket är i linje med läroplanens mål om en likvärdig utbildning för alla. Läroböcker som är författade av ämnesexperter och granskade av fackgrupper säkerställer att innehållet är korrekt, sakligt och i linje med skollagen och läroplanens krav på objektivitet.

⁷ [Läxor - Skolverket](#) hämtad 2026-01-14.

⁸ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Utvecklingsområde 4

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Ge lärarna förutsättningar att samarbeta kring valen av ändamålsenliga läroböcker eller andra läromedel utifrån didaktiska överväganden och elevernas behov.

Av förarbetena framgår att lärare bör ha huvudansvaret för valet av läromedel, då de har bäst kännedom om ämnet, didaktiken och elevernas behov. För att möjliggöra det behöver rektorer skapa goda förutsättningar: tillgång till tid, resurser, kompetensutveckling och möjlighet till kollegiala diskussioner.⁹

Motiveringen till utvecklingsområdet är att ansvaret för valet och användningen av läroböcker och andra läromedel i stor utsträckning överläts till lärarna, utan att rektorn aktivt styr arbetet i en specifik riktning. Detta kan leda till att undervisningen inte blir likvärdig utan varierar beroende på lärarens individuella preferenser, i stället för att följa en gemensam pedagogisk linje.

Genom att rektorn exempelvis organiserar skolans verksamhet så att lärare får möjlighet att diskutera och reflektera tillsammans kring olika läromedel kan lärarna samarbeta kring valen av ändamålsenliga läroböcker eller andra läromedel utifrån didaktiska överväganden.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn leder och ger lärarna organisatoriska förutsättningar att vara delaktiga i valen av läroböcker och andra läromedel.

⁹ prop. 2023/24:21 s. 51.

Utvecklingsområde 5

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Skapa förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Av skollagen framgår att utbildningen ska ta hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.¹⁰ Av förarbeten till skollagen framgår att läromedel kan ha betydelse för skolans kompensatoriska uppdrag och bidra till att stärka elevernas tillgång till en likvärdig utbildning.¹¹ Skollagen föreskriver vidare att utbildningen inom varje skolform ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas.¹² Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen.¹³ Av läroplanen framgår att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁴ Vidare framgår att rektorn, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁵

Motiveringen till utvecklingsområdet är att rektorn inte tydligt styr och leder arbetet med användningen av läroböcker och andra läromedel. Det finns inget gemensamt och medvetet arbete i användningen av läromedel mellan stadierna på skolan. Granskningen visar också att rektorn har en begränsad roll i att leda lärarnas arbete med att utveckla elevernas läsförmåga genom användningen av läroböcker och andra läromedel.

Genom att rektorn skapar förutsättningar för ett mer gemensamt och medvetet arbete kring användningen av såväl läroböcker som andra läromedel, kan likvärdigheten och undervisningens kvalitet på skolenheten

¹⁰ 1 kap. 4 § skollagen (2010:800).

¹¹ Prop. 2023/24:21 s. 30.

¹² 1 kap. 9 § skollagen.

¹³ Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag. En likvärdig utbildning.

¹⁴ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

¹⁵ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektors ansvar.

främjas. Vidare kan detta bidra till att eleverna ges reella möjligheter att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling, utifrån sina individuella förutsättningar och behov.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Utvecklingsområde 6

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vidta vid behov åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Av läroplanen framgår att rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna.¹⁶ Av förarbetena framgår att en definition av begreppen lärobok, läromedel och lärverktyg i skollagen kan bidra till möjligheten att systematiskt och kontinuerligt kunna följa upp tillgång och användning av läromedel utifrån likvärdighet och skolans kompensatoriska uppdrag.¹⁷

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det i nuläget inte görs någon systematisk uppföljning, utvärdering eller analys av tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten. Eftersom arbetet inte har följts upp kan rektorn inte heller vidta några åtgärder utifrån vad en utvärdering visar.

Genom att rektorn ger lärare större möjlighet att systematiskt utvärdera läroböcker och andra läromedels kvalitet, pedagogiska upplägg och anpassning till elevernas behov, kan analysen av utvärderingens resultat leda till väl underbyggda beslut gällande eventuella utvecklingsåtgärder.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn tillsammans med lärarna följer upp, utvärderar och analyserar tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel. Rektorn behöver vid

¹⁶ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

¹⁷ prop. 2023/24:21 s. 27.

behov vidta åtgärder utifrån detta arbete. Arbetet kring utvärdering av läromedel kan bedrivas exempelvis genom schemalagda möten för läromedelsdiskussioner, etablering av arbetsgrupper eller stöd i form av riktlinjer och resurser för att effektivisera processen. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.¹⁸

På Skolinspektionens vägnar

X Roger Persson

Beslutsfattare

Signerat av: Roger Persson

X Åsa Pleiner

Föredragande

Signerat av: Åsa Pleiner

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Jan Liljegren deltagit.

¹⁸ [Systematiskt kvalitetsarbete - Skolverket](#) hämtad 2026-01-14.

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.¹⁹ Ändringarna gäller för flera skolformer. För grundskolan är lydelsen följande²⁰:

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.²¹

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.²² I läroplanen för grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.²³

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,

¹⁹ Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

²⁰ 10 kap. 10 § andra stycket skollagen.

²¹ 1 kap. 3 § elfte–trettonde strecksatserna skollagen.

²² Förordning (SKOLFS 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

²³ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.²⁴

²⁴ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Almaskolan den 3 december 2025. Besöket genomfördes av utredarna Åsa Pleiner och Jan Liljegren.

Skolenheten är en fristående skola, med Stiftelsen Almaskolan som huvudman, verksam i Västerås kommun med förskoleklass och grundskola för årskurserna 1–9. Förskoleklass har inte ingått i granskningen. På skolenheten går cirka 120 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- Två gruppintervjuer med lärare.
- En intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel i undervisningen på ett sätt som skapar överblick och sammanhang i ämnet.	Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel på ett sätt som ger eleverna möjlighet till progression samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer.	Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel för att utveckla elevernas läsförståelse.	Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov.
Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen.	Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.
Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov.	
Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.	